איכא בינייהו שמות מובהקין והא חזרה דאורייתא וקתני אלא כי קתני מילתא דליתא בקידושין מילתא דאיתא בקידושין לא קתני והא חזרה גופה איתא בקידושין בשליחות בעל כורחה דבגירושין איתא ובקידושין ליתא: **מתני'** א)כל גט שיש עליו עד כותי פסול ° חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים מעשה שהביאו לפני ר"ג לכפר עותנאי גט אשה והיו עדיו עדי כותים והכשיר: **גמ'** מני מתני' לא ת"ק ולא ר"א ולא רבן שמעון בן גמליאל דתניא ב)מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח רבי אלעזר אוסר לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות רשב"ג אומר ג)כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל מני אי ת"ק אפילו שאר שטרות נמי אי רבי אלעזר אפילו גט אשה נמי לא ואי רבן שמעון בן גמליאל אי דאחזוק אפי' שאר שטרות נמי אי דלא אחזוק אפילו גט אשה נמי לא וכי תימא רבן שמעון בן גמליאל היא ודאחזוק בהא ולא אחזוק בהא אי הכי מאי איריא חד אפילו תרי נמי אלמה אמר רבי אלעזר לא הכשירו בו אלא עד אחד כותי בלבד ד)לעולם רבי אלעזר וכגון דחתים ישראל לבסוף דאי

איכא בינייהו שמות מובהקין. כלומר ת"ק בשיטתיה דרבי אלעזר קאי ומדרבנן הוא דפסליה דילמא אתי למיסמך אחתומין ולמוסרו בפניהם ואתא ר' שמעון למימר אם שמות מובהקים לעובדי כוכבים הן שאין ישראל נקראין באותן שמות לאו היינו מזוייף מתוכו דמודה ר"א דכולי עלמא ידעי דעובדי כוכבים הם ולא אתי למיסמך עלייהו בלא עדי מסירה: **חזרה.** רצה לחזור בשניהם לר"מ פסולא דאורייתא הוא דהא כיון דבטיל משלח לשליחותיה דשליח נמצא שאינו שלוחו ואין כאן גירושין כלל והיינו דאורייתא דרחמנא אמר ונתן בידה ד) וזה לא נתן לה הוא ולא שלוחו: הכי גרסינן **אלא כי קתני מילתא דליתא בקדושין.** כלומר כי פרכינן לעיל האיכא מחובר ולשמה לא תשני פסולא דאורייתא לא קתני אלא אימא מילתא דאיתא בקידושין לא קתני כגון לשמה. ומחובר איתא נמי בשטרי קידושין כדכתיב (דברים כד) ויצאה מביתו והיתה לאיש אמר איתקוש הוויה ליציאה. אבל בפני נכתב ליתיה בקידושין דתקנתא דרבנן בעלמא היא בגיטין דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה. ועד כותי נמי אינו כשר בקידושין דהאי דאכשרו בגיטין היינו טעמא כדלקמן (ע"ב) דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה מה שאין כן בשאר שטרות. וערכאות נמי ליתא בקידושין היכא דאיכא עדי מסירה ישראל דבגט ושחרור הוא דגזרי דילמא אתי למיסמך עלייהו ומצרכינן ליה גיטא אחרינא אבל בקדושין כיון דמדאורייתא מקודשת משום עדי מסירה אי אמרת אינה מקודשת שריא אשת איש לעלמא: ופרכינן **חזרה גופה איתא בקידושין.** שאם מסר שטר קידושין לשלוחו ורצה לחזור חוזר דאין כאן זכות הוא לה דאסר לה אכולי עלמא ומשום האי שטרא אינו מתחייב במזונותיה: **בשליחות בעל כורחה כו'.** כלומר דומיא דגיטין לא משכחת לה בקידושין דהא שליח זה משתלח אצלה לגרשה בעל כרחה וכן לעבד לשחררו על כרחו אבל בקידושין לא היה נעשה שליח אצלה על כרחה הילכך הכי קתני בזו שוו גיטי נשים ושחרורי עבדים ששליח זה היה נעשה שליח אצלן על כרחן ואם רצה הבעל חוזר מה שאין כן בקידושין דאע"ג דחוזר לא דומיא דהאי הוא: **מתני' עד כותי פסול.** דחשידי אעדות שקר: **חוץ מגיטי נשים.** כדמפרש בגמרא: **לכפר עותנאי** ה): **גמ' מצת כותי מותרת.** בפסח לאכילה ולא חיישינן שמא החמיצה: **ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.** משום חובת לילה הראשון שהוא חייב לאכול מצה המשתמרת כדכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות. ואפי' ידעינן בה דלא החמיצה לא נפיק בה אלא אם כן עבד לה שימור לשם חובת מצה ו) דכתיב (שם) ושמרתם את המצות וכותים בקיאין הן שצריכה להשתמר לשמה ועושין לה שימור: **ר"א אוסר.** אף באכילה כל ימות הפסח דחשדינן להו שמא מחמצין: **כל מצוה שהחזיקו בה כו'.** ובהכל שוחטין ז) מפרש דאתי ר"ש לאוסופי אתנא קמא אף מצוה שהיא מדברי סופרים ואינה כתובה בתורה אם החזיקו בה סמכינן עלייהו: **אפי' שאר שטרות נמי.** דהא לא חשידי: **אי דאחזוק.** בהלכות גיטין ושטרות: **וכגון דאחזוק בהא.** בגיטין ושחרורין: **ולא אחזוק בהא.** בשאר שטרות: **אי הכי מאי איריא.** דלא אכשרינן בגיטין אלא חד כותי כדקתני מתני' עד כותי דחד כותי וחד ישראל הוא דמכשר אבל תרוייהו כותים לא: **לא הכשירו בו.** בגט אשה: **לעולם כר' אלעזר.** דאמר חשידי. וגיטין מאי טעמא הוכשר עד כותי: **כגון דחתים ישראל.** עד השני: **לבסוף.** תחת כותי: דאי

כי קתני מילתא דליתא בקדושין כו'. כל הני ליתנהו בקידושין דמוליך ומביא בגט משום עיגונא אבל כאן אם תרצה לא תקבל הנך קדושין ועד כותי לא שייך בקדושין דבגט הוא דמכשירין כדלקמן משום דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה (א) דאי לאו דכותי מכר הוה לא הוה מחתים ליה מקמיה אבל בקדושין חותמין זה בלא זה דלא שייך למיגזר משום כולכם דגבי גט גזרינן שמא יאמר כולכם חתומו ואם יחתמו זה בלא זה לאמר שחתמו בו שנים ויתנוהו לאשה ותסבור שהיא מגורשת ותלך ותנשא ובעל קפיד אבל בקידושין אין לחוש אם תסבור שהיא מקודשת והא לא שכיחא שתקבל קדושין מאחר כיון שסבורה להיות מקודשת וכן ערכאות כיון דאיכא עדי מסירה ישראל כשר בקדושין אע"פ שחותמין עובדי כוכבים דליכא למיחש דילמא אתי למיסמך עלייהו דלא אתי לידי תקלה במה שסבורה להיות מקודשת כדפירשנו וא"ת והאיכא זמן ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים כדאמרי' בפרק ד' אחין (יבמות דף לא:) והא עבדא איכא דקני בכספא ואיכא דקני בשטרא ותקון רבנן זמן ובשחרורי עבדים איירי ולא כמו שפירש בקונטרס שטר מכירת עבד דא"כ הוה מצי למפרך מקרקעות וכל שטרות ועוד דאותו אינו נפסל כשאין בו זמן אלא בשטר שחרור איירי שנפסל בלא זמן כמו גיטי נשים וי"ל דכיון שרגילין לעשות זמן בכל שטרות לא תנייא הכא ח): **בשליחות בעל כורחה כו'.** פי' בקונטרס והכי קתני בזו שוו גיטי נשים ושחרורי עבדים ששליח זה נעשה שליח אצלו בע"כ ואם רצה הבעל חוזר מה שאין כן בקדושין דאע"ג דחוזר לאו דומיא דהאי הוא ואין נראה דאי מיירי בשליחות בעל כורחייהו רבנן נמי מודו דחוזר בעבד ואין זכין לו בעל כורחו ונראה כפר"ח דכיון דבעבד ואשה איכא שליחות בעל כורחייהו הוה אמינא דאין יכול לחזור דכיון דבא ליד השליח כאילו בא לידה דמי כיון שאין יכולים לעכב אבל קידושין דאין בע"כ פשיטא דחוזר ומילתא דליתא בקדושין היינו דליתא מידום בקדושין וקשה ליתני דשוו לבע"כ והוו ארבע אפי' לרבנן: **מצת** כותי מותרת. ואם תאמר הלא גזרו על פתן כדאמרינן בפירקי דרבי אליעזר (פ' לח) ט) לפי שהיו מבטלין בנין בית המקדש בימי עזרא וקתני התם מכאן אמר רבי אליעזר כל האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר ותניא נמי בפ"ק דחולין (דף יג.) גבי מין פתו פת כותי ואור"ת דמיירי בעיסת ישראל שעשה כותי מצה ממנה וא"ת אמאי יוצא בה ידי חובה דילמא לא שמרה לשם מצה דחשידי אלפני עור וגו' וי"ל כגון דקים לן דאין לכותי מצה אחרת שיוכל לצאת בה ידי חובתו כדמשמע בריש חולין (דף ד.) קוטע ראשו של אחד מהן ונותנו לו אכלו מותר לאכול משחיטתו: **ואדם** יוצא בה ידי חובתו. זו אף זו קתני ואשמעינן דבקיאין בשימור לשם מצה: **אי תנא קמא** אפי' שאר שטרות נמי. אור"י דמשמע דלת"ק מהניא כתיבה לחודיה אע"ג דלא אחזוק מדלא קאמר אי ת"ק אי דאחזוק כו' כדקאמר ארשב"ג וא"כ פשיטא ליה לש"ס דמצה לא אחזוק פירוש אין ידוע אי אחזוק דאי מצה כתיבה ואחזוק מנא ליה לש"ס דכתיבה לחודיה מהניא לתנא קמא וכן משמע בפרק קמא דחולין (דף ד.) דמעיקרא מוקי פלוגתייהו בכתיבה ולא אחזוק דלת"ק מהניא ולרשב"ג לא מהניא ופריך האי כל מצוה שהחזיקו בה אם החזיקו בה מיבעי ליה משמע דלא ידיע לן אי אחזוק בה מדקאמר אם אחזוק בה מיבעי ליה וקשה דלמאי דמסיק התם דאחזוק בלא כתיבה איכא בינייהו דלתנא קמא לא מהני דכתיבה לחודיה מהני אע"ג דלא מהני לרשב"ג כדמשמע הכא כ"ש דמהני חזקה ורשב"ג לטפויי אתא למימר דמהני מנא ליה דלא מהני לת"ק כיון דכתיבה לחודיה דעדיפא דמהני אף לרשב"ג ודוחק לומר אע"ג דממילתא דתנא קמא אין להוכיח דלא מהני חזקה לחודיה מכל מקום יש לדקדק מרשב"ג דאתא לטפויי חזקה לחודיה מכלל דלתנא קמא לא מהני ונראה לר"י דלמסקנא דהתם מצה כתיבה והחזיקו בה והשתא יש להוכיח מתנא קמא גופיה דחזקה לחודיה לא מהניא מדנקט מצה דכתיבה ואחזוק דאי חזקה לחודיה מהניא הוה ליה למינקט שמיטה דליכא אלא חזקה לחודיה ואם תאמר אם כן מנא ליה דכתיבה לחודיה מהני לתנא קמא כיון דמצה כתיבה ואחזוק ויש לומר מדלא מפרש בהדיא מצת כותי מותרת הואיל והחזיקו בה משמע דלא הוי טעמא אלא משום דכתיבה שהוא טעם הידוע לכל בלא שום פירוש ואם תאמר כיון דלתנא קמא חזקה לחודיה לא מהניא מנא לן דכתיבה לחודיה לרבן שמעון בן גמליאל דפריך אי אחזוק כו' דילמא כתיבה עדיפא דמהני אפי' לתנא קמא וכל שכן דמהני לרבן שמעון בן גמליאל ועוד במסקנא דחולין הוה ליה למימר אחזוק בלא כתיבה נמי איכא בינייהו מדלא קאמר

עין משפט נר מצוה

נח א ב מיי' פ"ו מהל' עבדים הל"ו סמג עשין פו טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מז:

◆

תוספות רי"ד

כל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים ומעשה שהביאו לפני ר"ג לכפר עותני גט אשה והכשירו אע"פ שהיו עדיו עדי כותים פי' כל שטר שחתום בו עד כותי פסול שהכותים הם חשודים להעיד עדות שקר חוץ מגיטי וכו' לקמן מפרש טעמא פי' א) לענין זה שוין גיטי נשים ושחרורי עבדים שהשליח נאמן לקיימו דשויוה רבנן כבי תרי מה שאין כן בשאר שטרות שצריכין שני עדים לקיים את השטר ואין השליח נאמן כשני' שאם שלח הלוה שטרו למלוה ע"י שליח אין השליח נאמן לקיימו: כל השטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים אע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים כשרים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים רבי שמעון אומר כלן כשרים לא הוזכרו אלא [בזמן] שנעשו בהדיוט פי' כל השטרות שנעשו ע"י ב"ד אומות העולם אע"פ שחותמיהן החתום בתוכן נכרים כשרים דדינא דמלכותא דינא אע"פ שהנותן והמקבל ישראל חוץ מגיטי נשים דלאו בני כריתות נינהו הואיל ולא שייכי בתורת גיטין וקדושין אבל על הדינים נצטוו בני נח וכן שחרורי עבדים דלכל פסולא דאורייתא שוי שחרור עבד לגט אשה דגמרי' לה לה מאשה: א"ר אלעזר לא הכשירו בגט אלא ע"א כותי בלבד וכגון דחתם ישראל לבסוף

א) זה שייך למשנה דלעיל (דף ט') חוץ מאחת מן הכלים ששוו ועיין לאמר פי' וכו'.

מסורת הש"ס

א) לעיל ט., ב) קידושין עו. חולין ד. [תוספתא פסחים פ"ב], ג) [ברכות מז: חולין שם], ד) [דברים כד], ה) בס"א נוסף: מקום, ו) [פסחים לח:], ז) [חולין ד.], ח) [וע' היטב תוס' יבמות לא: ד"ה והא], ט) [דפוס ויניציא],

◆

גליון הש"ס

מתני' חוץ מגיטי נשים. ע' ב"ב דף קס ע"ב תד"ה שלא מחלוק:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כי וכו' ואי לאו דכותי וכו' עבדא דאיכא דקני:

◆

מוסף רש"י

כל גט. כלומר כל שטר (לעיל ט.). מצת כותי מותרת. לאכלה בפסח ואין בה משום חמצה דמימנן (קידושין עו.) ולא חיישינן לחמץ בפסח (חולין ד.). ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. שכתוב קבעו חובה לאכול מצה בלילה ראשונה דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות, ואם ישב ולא אכל עבר בעשה (חולין ד.) ויוצא בה, דלא הוי כקמחין וגליקות של עובדי כוכבים שלא ממצו, דקי"ל (פסחים מ.) אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מצה אחרת באחרונה, משום דבעינן מצה בעינן שימור לשם מצה, אבל מצת כותי אין צריך לאכול מצה אחרת באחרונה דבקיאי במצות שימור (קידושין עו.).